

Sağlık sistemi ve sosyalizm

Covid-19 pandemisi emperyalist kapitalist sistemin çöküşünü gözler önüne serdi ve sermektedir. Bu salgının Çin'de ortaya çıkıp tüm dünyaya yayılmasından bu yana hastalıklardaki (özel olarak da Covid-19'un) artışın temelinde artan yoksulluğun, nüfus yoğunluğunun, çevresel değişimlerin ve özel teşebbüslerin karlarına dayalı sağlık sisteminin olduğunun altını çizmekteyiz. Pandemi, tüm dünyada devlet sağlık sistemlerindeki yetersizlikleri de belirgin kılmıştır. Kapitalist devletler özel klinik, hastane ve ilaç şirketlerinin çıkarlarını gözeterek kamu sağlık bütçelerini azaltmaya devam etmektedir. Bu olgu, İtalya ve ABD benzeri emperyalist, "zengin" ülkelerde dahi gözle görülür bir olgu haline gelmiştir. Tüm bunların ceremesini çeken dünya halkları olmuş, şu ana dek milyonlarca insan hastalığa yakalanmış ve hayatını kaybetmiştir.

Kapitalizmin zenginlerin yararına işleyen, adaletsiz, irrasyonel bir dünya sistemi olduğu tekrar görülmektedir. Ve durum o denli vahim ve vahşi koşullarda işlemektedir ki kapitalizm, insanlığın bilim ve teknolojide gerçekleştiren ilerlemelerden faydalanmasına, pandeminin sona ermesini sağlayabilecek aşuların hızlı bir şekilde keşfedilmesine ve geliştirilmesine izin vermemektedir. Dünyayı ahtapot gibi saran büyük ilaç tekelleri için elde ettikleri karlar milyarlarca insanın sağlığından, yaşamından daha önemlidir.

Emperyalist kapitalist sistem, bazılarının iddia ettiğinin aksine reforma tabi tutulamaz ya da "daha insani" hale getirilemez. Sürdürülebilecek tek yol vardır, o da kapitalizmi alaşağı edip sosyalizmi inşa etmek için gerçekleştirilecek mücadeledir. İlaç şirketleri, bankalar, sanayiler ve büyük gayrimenkuller de dahil olmak üzere çokuluslu tekeller mülksüzleştirilmeli ve işçi sınıfı ve halk sektörlerinin ihtiyaçları doğrultusunda ulusal ve küresel ekonomik planlama gerçekleştirilmelidir. Bu şekilde sağlık alanında özel işletmeleri sonlandırabilir, tüm dünyada koordineli bir şekilde yürüyen, her ülkede tek bir devlet sağlık sistemine sahip olabiliriz. Hastalıkların gelişimini önleyecek, ücretsiz bir sağlık sistemi demektir bu. Böylelikle ilaç üzerine çalışan bilim insanlarının ve uzmanların ortak çalıştıkları, insanlığa ücretsiz ilaç tedarik eden devletin

kontrolünde bir ilaç sanayii yaratılmış olacaktır.

Sosyalist uygulamalar kitlelerin yaşam standartlarında bir sıçrama sağlamıştır

Bu öneriler kulağa ütöpik gelseler de daha önce deneyimlenmemiş şeyler değillerdir. Burjuvazinin mülksüzleştirilmesi ve ekonominin sosyalist planlaması 20. yüzyılda gerçekleştirilmiş ve kitlelerin yaşam standartlarında niteliksel bir yükselme sağlamıştır. Rusya/SSCB'de Ekim 1917'den, Çin'de 1949'dan, Küba'da sosyalizmin 1960'taki ilanından sonra yaşananlar bunlardır.

Dünyada bugün, Stalinizmin neden olduğu facialar, tek parti bürokrasileri ve kapitalizmin restorasyonundan ötürü "sosyalizmin çöküşü" üzerine büyük bir kafa karışıklığı mevcuttur. Ama çöken şey SSCB, Çin ve Küba'nın komünist partilerinin totaliter aygıtlarının sahte sosyalizmi olmasıdır. Ama tüm bu bozukluklara ve bürokrasiye rağmen sosyalist devrimler ve burjuvazinin mülksüzleştirilmesi on yıllar boyunca ertelenecek gelişmelerin birkaç yıl içerisinde gerçekleştirilebilmesini sağlamıştır. Sonuç olarak açlık ve işsizlik sona erdirilirken okuryazarlık oranı en yüksek seviyelere yükselmiştir. Üretim, bilim ve teknolojide muazzam atılımlar gerçekleşmiştir. Sağlıkta gerçekleştirilen gelişmeler devasadır ve bu gelişmeler emperyalist kurum ve basınca dahi kabul edilmektedir.

Devrimden sonra SSCB ve Çin

1917 Rus devrimiyle birlikte Kamu Sağlığı Halk Komiserliği Haziran 1918'de kurulmuş ve doktor Nikolay Semaşko komiserliğin başına seçilmiştir. Devrim sonrasında süregelen zorlu iç savaş yılları (1917-1922), dünyanın ilk devrimci işçi devletinde kolera, tifo ve çiçek benzeri salgınlara yol açmıştır. O dönemlerde kalifiye eleman, hastane ve ilaç yetersizliği mevcuttu.

Merkezi bir devletin ve sosyalist bir sağlık sisteminin kurulması ile tüberküloz,

tifo ateşi ve tifüs benzeri hastalıkların tedavilerinde de kayda değer başarılar sağlanmıştır. SSCB'nin bu sağlık sistemi tamamen parasızdı.

Devrimle birlikte tüm özel hastaneler ve tıp enstitülerine el konulmuştu. Örneğin 1891 yılında özel bir kimyasal-mikroskopi ve bakteriyoloji enstitüsü olan, günümüzde Sputnik V aşısının üretildiği Gamaleya Laboratuvarı 1919'da kamulaştırılmıştır. Rusya'da devrimden önce 35 olan ortalama yaşam süresi, 1960'larda ABD ve Avrupa ülkelerinin ortalama yaşam süresine yaklaşarak 66'ya ulaşmıştır. (*Life expectancy at birth, total [years]*, World Bank, 2016, <https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.LE00.IN?locations=RU>).

1949 Çin Devrimi de benzer bir gelişmeyi tecrübe etmiştir. Kamusal sağlık ve eğitim sistemi o devasa ülkede milyonlarca insan için erişilebilir hale gelmiştir.

1949'dan önce nüfusun %80'i okuma yazma bilmemekte, yoksul insanların bir bölümü kız çocuklarını seks işçiliğine zorlamaktayken devrim bu duruma son vermiştir. Sağlık sisteminin kamulaştırılması geniş kırsal kesime tıbbi hizmetlerin ulaştırılabilmesini sağlamıştır. 1949 öncesi kır ve kent dahil olmak üzere ülke genelinde 45.000 kişiye bir doktor düşmekteyken 1966 sonunda 5000 kişiye bir doktor düşmekteydi.

“1949 öncesi Çin'in ciddi salgınlarından cüzzam, trahom, Japon ensefaliti, şistozomiyaz, sıtma, filaryaz, paragonimiyaz ve unsinaryaz; yardımcı hekimlerin 'yalınayak doktorların', komünlerin, üretim müfrezeleri ve öğrencilerin yürüttükleri ulusal eğitim ve sağlık seferberliklerinin mücadeleleriyle benzer bir düşüş yaşamıştır.” (Çin Halk Cumhuriyeti'nde Sağlık Hizmetleri, doktor Jorge Haddad Quiñónez, Medical Journal, Honduras. Volume 42, 1974).

Ama kapitalist restorasyonla bu kazanımlar geriye gitmiştir:

“Çin sağlık sistemi Dünya Bankası ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından diğer gelişmekte olan ülkelere bir örnek olarak gösterilerek övülmekteydi. Ama 1980’de Beijing kapitalizme kucak açtığıında bu sağlık sistemi paramparça edildi.” (El País, 2 January 2005).

Sağlık sistemi ve Küba Devrimi

1959 Devrimi Yanki tekellerini ve tüm Küba burjuvazisini mülksüzleştirmiştir. İnsanlara ücretsiz medikal hizmetler sunulurken ilaç fiyatları düşmüş ve özel ilaç laboratuvarları kamulaştırılmıştır. Gerçekleştirilen uygulamalarla birlikte ülke nüfusunun sağlık hizmetlerine erişimi artıp özel mülkiyet ve kar sona erdirilirken, çocuk açlığı ve çok sayıda kronik hastalık ortadan kaldırılmıştır.

1960’ta kitlesel aşılamlar başlatılırken iki yaşının altındaki çocukların %99’u aşılanmıştır. Çocuk felci, neonatal tetanoz ve tifo ateşi ortadan kalkarken kızamık, kızamıkçık, kabakulak ve tüberküloz ise büyük oranda azaltılmıştır.

Küba’daki kapitalist restorasyonun tüm kaybettirdiklerine rağmen bu kazanımlar hala toplumsal olarak etkinliklerini sürdürmektedirler. Sosyalist uygulamaların olumlu sonuçları Dünya Sağlık Örgütü tarafından bile kabul görmektedir:

“Örnek olarak, 2004 yılında 5 yaşından küçük çocuklarda ölüm oranı 1000’de 7’dir. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre bu sayıya 40 yıl önceki 1000’de 46’dan düşülmüştür. Bir yandan da Küba 77 yıllık ortalama yaşam süresi ile bu konuda dünyanın başını çeken ülkelerdendir.” (Dünya Sağlık Örgütü Mayıs 2008 Bülteni, www.who.int/bulletin/volumes/86/5/08-030508/en/).

Kapitalizmin dünyadaki her ülkede ortadan kaldırılması ve sosyalizmin inşası şüphesiz ki kolay bir görev değildir ama bu mücadele bir zorunluluktur. Ancak

gerçek bir sosyalizm ve işçiler tarafından demokratik olarak planlanmış bir ekonomiyle insanlığın içinden geçtiği devasa toplumsal sorunların üstesinden gelebiliriz.